

Мігранти, біженці, внутрішньо переміщені особи та етична журналістика Керівництво для журналістів країн Східного партнерства та Росії

Той, хто контролює засоби масової інформації, керує мізками
Джим Моррісон

ЗМІ відіграють головну роль у сучасних суспільствах, а отже, і в поширенні демократичних цінностей, плюралізму, а також у (виробництві) ксенофобії та расизму. Міграція, притулок, різноманітність людей та їх вплив на сучасні суспільства залишаються суперечливими, цікавими темами, стосовно яких люди мають суперечливі думки.

На пострадянському просторі терміни "біженець", "внутрішньо переміщена особа" та "шукач притулку" в ЗМІ використовуються рівнозначно, не відчуваючи різниці. Часто слово "нелегальний мігрант" використовується як скорочення для новоприбулих в країну осіб з несанкціонованим статусом.

Сьогодні засоби масової інформації в країнах Східного партнерства та Росії відрізняються залежно від конкретних груп мігрантів, на яких фокусується дискурс, імміграційне охоплення часто є негативним і орієнтованим на конфлікт. Наприклад, терміни "мігранти" та "іммігранти" тісно пов'язані із загрозою економічної кризи в публікаціях ЗМІ або загрозою збільшення конкуренції на ринку праці, тоді як "біженці" та "шукачі притулку" пов'язані з економічним навантаженням на систему добробуту країни. Часте виявлення розповсюдження такої інформації в ЗМІ веде до негативного ставлення до міграції, мігрантів у населення та може викликати стереотипні відчуття до груп мігрантів та навіть впливати на вибір під час голосування.

Це означає, що кожен журналіст несе відповідальність за перевірку та співставлення інформації, ретельно обираючи термінологію та уникаючи мови ворожнечі. Говорячи правду, поважаючи конфіденційність, забезпечення рівного доступу до інформації, необхідної для функціонування демократії та значного впливу на різноманітність — врахування всього переліченого є головною відповідальністю кожного журналіста.

МІГРАЦІЯ

Переміщення людини або групи осіб, як через міжнародні кордони, так і в межах однієї країни. Це рух населення, що охоплює будь-який рух людей, незалежно від його тривалості, складу та причин. Цей термін включає міграцію біженців, переміщених осіб, економічних мігрантів та осіб, які переміщуються з інших причин та цілей, в тому числі й задля возз'єднання сім'ї.

МІГРАНТ

Мігрант - це людина, що з власної волі або примусово перетинає державні або адміністративно-територіальні кордони з метою зміни місця проживання або без такої зміни незалежно від:

- правового статус особи;
- причин переміщення;
- або тривалості перебування.

ТРУДОВИЙ МІГРАНТ — особа, яка тимчасово перебуває всередині країни або за її межами з метою працевлаштування.

НЕЛЕГАЛЬНИЙ МІГРАНТ

Нелегальний мігрант - це сленговий вираз, який некоректно використовується у висвітленні теми міграції. Краще послуговуватись термінами "несанкціонований іммігрант" або "незареєстрований іммігрант". Одна з причин такого ставлення – труднощі у визначенні, коли саме мігрант стає «нелегальним»: чи у залежності від норм, які стосуються перетину кордону, чи від його облаштування в країні, тривалості перебування, працевлаштування. Використання цього виразу накладає на людину «відбиток» порушення закону і надає «негативного» юридичного статусу наперед навіть там, де його може не бути. Наприклад, вираз «на кордоні затримано групу нелегальних мігрантів» є некоректним, оскільки хтось із затриманих може бути біженцем чи шукачем притулку, яких – за законом – звільнено від відповідальності за незаконний перетин кордону.

БІЖЕНЦІ

Конвенція ООН 1951 року про статус біженців визначає біженців як людей, які перебувають за межами своєї країни, і чие життя та права – в небезпеці внаслідок їхньої ідентичності (наприклад, через їхню расу, стать, етнічну приналежність, громадянство, політичні думки, релігійні переконання чи приналежність до соціальної групи), а уряди не в змозі їх захистити або самі переслідують.

Біженці мають право на юридичний захист від насильницького повернення в країни походження.

ШУКАЧІ ПРИТУЛКУ

Це люди, які шукають захисту та чекають рішення уряду країни прибуття щодо їхньої заяви про надання статусу біженця. Такі люди мають право перебувати в державі, якщо тільки уряд не відмовив у наданні статусу біженця. Шукачі притулку мають право на справедливий супровід своєї заяви та на апеляцію. Кожен і кожна мають право шукати притулку в іншій країні.

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ

Люди, які у межах кордонів своєї країни втікають від військових, етнічних або релігійних конфліктів, а також від техногенних катастроф та природніх лих.

Держава має дбати про них, як про своїх громадян, і осіб, які користувалися її захистом.

ДОДАТКОВИЙ ЗАХИСТ

Допоміжний захист може бути наданий особі, яка не відповідає правовому визначенню біженця за Конвенцією ООН про статус біженця. Існує три підстави для надання додаткового захисту. Вони враховуються коли людина стикається з:

1. смертною карою або стратою в країні походження;
2. катування, нелюдським або принижуючим гідність поведженням чи покарання;
3. насильство з боку міжнародного чи внутрішнього збройного конфлікту.

Хто не може претендувати на статус біженця, можуть альтернативно отримати додатковий захист або гуманітарний захист. Це дозволить їм на певний період залишитись в країні прибуття, якщо їм у рідній державі загрожує небезпека. Однак це не означає, що ці статуси є синонімами чи взаємозамінними. Людина, яка знаходиться під статусом, має право вимагати справедливого розгляду її справи і визначення статусу.

РОЗМАЇТТЯ

Різноманіття - це концепція, спрямована на заохочення толерантності для людей різного походження. Ця концепція враховує не лише сприйняття людей такими, якими вони є, а й внесок, які вони можуть зробити для суспільного блага.

Счастлівцева Ася, Черкаська область, журналістка газети “Сільські обрії”, голова ГО Міжнародна агенція змін”, Черкаське відділення

Мирний Миколай, журналіст Центру інформації про права людини, Київ.